

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Bolu'da Tabiat Yürüyüşü (Trekking ve Hiking)

Arş. Gör. Gökçe Yasemin ERSÖZ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
gokce.kozan@ibu.edu.tr

BÖLÜMÜN AMAÇLARI

1. Tabiat yürüyüşü kavramı hakkında bilgi sunma,
2. Tabiat yürüyüşünün dünyadaki ve Türkiye'deki örnekleri hakkında bilgi sunma,
3. Tabiat yürüyüşünün Bolu'daki uygulamaları hakkında bilgi sunma amaçlarıyla hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Doğa hem destinasyonların en önemli çekicilik unsurlarından bir tanesidir, hem de bireylerin seyahat motivasyonları açısından en önemli güdülerden biridir. Sadece günümüzde değil, insanlığın var olmaya başladığı tarihlerden beri, doğa seyahat etme nedenlerinden biridir. Yerleşik hayata geçilmeden önceki dönemlerde, avcı-toplayıcı olan topluluklar doğada yiyecek arayışıyla seyahat etmişler, sonrasında yerleşik hayata geçen toplumlar da özellikle sağlık sebepleriyle doğanın avantajlarından faydalanmak üzere seyahat etmişlerdir. Günümüzde de çok çeşitli sebeplerle doğal güzellikler insanların en önemli seyahat güdülerinden olmayı sürdürmektedir. Bu nedenle doğa turizm açısından oldukça önemlidir.

Tüm dünyada uzun yıllar boyunca, kırsal kesim vahşi ve sağlıksız olarak nitelendirildi ve yavaş yavaş şehirlerden ayrıldı. Kentler, kalın duvarlarla kırsala yani doğaya karşı, içine kapatıldı. Doğaya karşı oluşmuş olan bu bakış açısının 19. yüzyılda değişmeye başlaması ile birlikte, insanların doğaya yönelişi de arttı. Özellikle kent yaşamının yaratmış olduğu kalabalık, çevre kirliliği, stres, sürekli bir yere yetişme telaşında olma, gibi olumsuz etkiler, aslında vahşi ve sağlıksız olanın doğa değil şehirleşme olduğunu insanların anlamasına sebep oldu. Kentleşmenin toplum içerisinde neredeyse tamamen yayılmasıyla, sürekli beton yığınları içerisinde, teknoloji ile devamlı iç içe, bilgisayarlar ve akıllı telefon ekranları karşısında, doğa ile olan ilişkilerin neredeyse yok olmaya başladığı günümüz yaşantısında, insanlar stresle başa çıkabilme yolunu doğada bulmaya başladılar.

Böylece insanlar doğada olabilmek, doğanın kendilerinde yaratacağı olumlu etkileri deneyimleyebilmek için serbest zamanlarını doğal alanlarda geçirme eğilimine gittiler. Ve doğa, temiz havası, eşsiz peyzaj yapıları, vahşi yaşam kaynakları, görsel güzellikleri, sahip olduğu tarihi yerleri ve sunduğu çeşitli aktivite olanakları gibi birçok farklı nedenden dolayı turistleri çekmeye başladı.

Doğanın sahip olduğu bu çekicilikler içinde, turizm açısından en önemlisi sayılabilecek olanı aktivite olanaklarıdır. Turizm sektörü içerisinde kabul edilen birçok aktivitenin kaynağı doğadır ve destinasyonlarda oluşturulan turistik ürünlerin önemli derecede büyük bir bölümü o bölgenin doğal güzelliklerine göre geliştirilmektedir. Doğayı temel alan turizm, doğal güzellik, manzara, habitat, vahşi yaşam topografya, su yolları gibi doğal kaynaklardan faydalanılan etkinliklerden oluşmaktadır (Deng, King ve Baner, 2006).

Dünya Turizm Örgütü (UNWTO)'ne göre, turizm sektörü her yıl %4 ila 7 arası büyüme gösterirken, doğa ve macera turizmi ise %20 ila 30 arasında büyüme rakamları göstermektedir. Ayrıca doğa temelli turizm hareketlerinin turizme sağladığı büyüklük 400 milyar olarak belirtilmektedir (TÜRSAB, 2015). Bu, tüm dünya turistik pazar değeri olan 1,2 trilyon dolar büyüklüğün üçte biri oranındadır.

Doğada; doğa yürüyüşü, dağcılık, kaya tırmanışı, dağ bisikleti, kuş gözlemciliği, rafting, yamaç paraşütü, kayak, sportif olta balıkçılığı gibi çok çeşitli aktiviteler yapılabilmektedir ve tüm bunlara elverişli bir tabiata sahip bölgelerde, bu alanlarda turizm faaliyetleri yapılmaktadır. Tüm bunların birleşimi ve katkısıyla doğaya bağlı olarak ortaya çıkmış birçok alt turizm çeşidi bulunmaktadır.

Bölümün konusunu oluşturan tabiat yürüyüşü de doğa temelli turizm çeşitlerindenidir. Bölüm içerisinde doğaya dayalı olarak yapılan bu turizm türü tanıtılacak ve daha sonra dünyadaki, Türkiye'deki ve Bolu'daki örnekleri incelenecektir.

11.1. TABİAT YÜRÜYÜŞÜ (TREKKING VE HIKING)

Tabiat veya diğer bir adıyla doğa yürüyüşü, doğa temelli etkinliklerin içinde, hem en yaygın şekilde yapılan hem de çevreye en duyarlı olan etkinliktir. Genellikle şehirlerin yaratmış olduğu baskı ve stresten uzaklaşmak isteyen kişilerin, gününbirlik veya hafta sonunda, hatta daha ileri seviyelerde bir aya kadar sürebilen, genellikle şehre yakın parkurlarda, yalnız başlarına veya bir grupla beraber, çoğu zaman profesyonel bir rehber eşliğinde yaptıkları bir spordur (Açıksöz, Topay ve Aydın, 2006).

İlk başladığı zamanlarda, doğasever kişilerin, doğal güzellikleri deneyimlemek ve doğa içerisinde bulunmak için yaptıkları bireysel veya grup etkinlikleri şeklinde olan doğa yürüyüşü, günümüzde daha çok bir hobi etkinliği veya bir doğa sporu halini almış ve bu anlamlarda kullanılmaktadır. Hatta dağcılığın bir alt branşı olarak bile görülmektedir.

Doğa yürüyüşünün, turizm açısından bakıldığında, literatürde farklı turizm çeşitleri altında incelendiği görülmektedir. Bazı kaynaklar doğa yürüyüşü etkinliğini ekoturizm başlığı altında değerlendirirken, bazıları macera turizmi başlığı altında ele almakta, bazıları ise bu etkinliği başlı başına bir turizm çeşidi olarak dile getirmektedir. Bu farklılaşmanın sebebi, doğa yürüyüşünün hem doğa temelli olması, hem aktivite barındırması, hem macera deneyimi taşıması hem de eğitsel özellikler barındırmasıdır. Ayrıca doğa yürüyüşünün gerçekleştiği alandaki iklim, yükseklik, arazi yapısı, fiziksel özellikler çok değişken olabildiği için de kavramlar arasında karmaşa yaşanmaktadır. Çünkü doğa yürüyüşü şehrin içindeki bir tabiat parkında hiçbir özel beceri gerektirmeyen ve herhangi bir risk faktörü içermeyen şekilde yapılabileceği gibi, aynı zamanda, yüksek bir dağ yamacında, tırmanış bilgisi gerektiren ve risk taşıyan ortamlarda da yapılabilmektedir. Dolayısıyla, doğa yürüyüşünün bahsedilen tüm turizm çeşitleri ile bağlantılı olan ayrı bir turizm çeşidi olduğunu söylemek mümkündür (Çetinkaya, 2014).

11.1.1. Tanımı

En basit şekilde yapılan bir tanımla doğa yürüyüşü, doğada bir noktadan başka bir noktaya yürüyerek ulaşılmasıdır (Şahin, 2010).

Doğa yürüyüşü, bireylerin, doğal alanlarda, genellikle şehir dışında ve özellikle organize edilmemiş bölgelerde, tek başlarına veya bir grupla beraber yaptıkları bir doğa sporu faaliyetidir (Ardahan, 2012). Doğal engellerle çevrili bir bölgeyi herhangi motorlu veya kas gücüne dayalı bir araç kullanmadan, yürüyerek aşmak anlamına gelen, yediden yetmişe her yaştan bireyin yapabileceği bir doğa sporudur (Ekinci, 2012).

Doğa yürüyüşleri, bir destinasyonun, dağlık veya kırsal kesimlerinde, belli başlı özellikler gösteren kendine has doğa koşulları altında, herhangi bir teknik gerektirmeden, zor ve dik alanlara girmeden, patikaları takip ederek, belirli bir zaman içerisinde sınırlandırılmış ve yaş gruplarını gözetererek yapılan uzun yürüyüşlerin genel adıdır (Erdoğan, 2003).

Bir doğa yürüyüşü, bir gün içerisinde de yapılabilir ve konaklama gerektirmeyebilir veya bir ay gibi uzun bir süreye yayılacak şekilde de yapılabilir. Bu aktiviteyi bu şekilde uzun sürelerde gerçekleştiren bireylerin motivasyonları genellikle, doğayla bütünleşme, bu süre içerisinde sürekli değişen bitki örtüsünü birebir içindeyken gözlemlenme, fiziksel kondisyon ve koordinasyonlarını ölçme ve buzul göllerin kenarında kamp kurabilme imkanı gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır (Erdoğan, 2003).

Bir başka tanıma göre ise, doğa yürüyüşü belirli zorluklar içerir sportif bir etkinliktir, bir eğlence turu veya konforlu bir etkinlik değildir. Gezi turlarına göre daha kapsamlı bir etkinlik olduğu için bu tarz turlarla karıştırmamak gerekir. Gez-

meye, görmeye ve kapasiteyi aşmamaya önem verilir (Şahin, 2010). Kişilere heyecan, macera duyguları ve risk algılarını yüksek düzeyde yaşatır ve konsantrasyon gerektirir.

Doğa yürüyüşleri gününbirlikten bir aya kadar sürelerde yapılabilir. Ayrıca doğa yürüyüşü aktivitesini daha ileri seviyede yapmak isteyen bireyler, fiziksel koordinasyonlarını, kondisyonlarını ve becerilerini daha yüksek seviyelerde kullanmak, doğayla tamamen bütünleşmek veya daha farklı ve riskli yerlerde kamp kurmak gibi farklı davranışlarla, aktiviteyi bir üst seviyeye taşıyabilmektedir.

Aslında bu tanımlar arasındaki zorluk, beceri, teknik gerektirmesi gibi farklılıklar İngilizce ve Türkçe çeviri farklılıkları nedeniyle oluşmaktadır diyebiliriz. Çünkü İngilizcede birbirinden farklı şekilde kullanılan iki ayrı kavram Türkçeye aynı kelimelerle çevrilmiştir. Her ikisi de doğa yürüyüşü şeklinde çevrilmiş olduğu için birbirine karıştırılan trekking ve hiking kavramları aslında farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Doğa yürüyüşünün alt türleri olan bu iki kavram birden Türkçeye doğa yürüyüşü olarak çevrilmiştir. Bu nedenle sık sık birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Ancak birbirlerinden farklı özellikler taşıyan iki ayrı terimdir.

11.1.1.1. Hiking

Doğal çevre içinde, genellikle yürüyüş parkurları önceden organize edilmiş alanlarda, eğlence veya zevk amacıyla yapılan ve gününbirlik olarak gerçekleştirilen doğa yürüyüşlerine hiking ismi verilmektedir.

Yapay yürüyüş yolu, vadi, orman gibi doğal güzellikler içerisinde, önceden düzenlenmiş belirli rotalar üzerinde yapılan ve bu rotalarda genellikle belli bir başlangıç ve bitiş noktası bulunan doğa yürüyüşleridir ve bu yürüyüşlerin belirli bir süresi bulunmaktadır. Önceden belirlenen bu yürüyüş rotaları, kolaydan orta dereceye kadar zorluk derecelerine sahip yürüyüş parkurlarıdır. Bu parkurlarda yapılan yürüyüşler birkaç saat, yarım gün veya tam gün olarak değişebilmektedir. Hiking yapılacak araziler genellikle daha düz yapıya sahip, dik yamaçları içermeyen arazilerdir ve zorluk dereceleri değişmesine rağmen trekkinge göre çok daha kolay bir aktivitedir. Aynı zamanda trekkinge göre çok daha az ekipman gerektirir (Öksüz, 2018).

Hiking yürüyüşleri genellikle gidiş-dönüş şeklinde, yani günün yarısında bir yolu ilerleyecek, diğer yarısında aynı yolu geri dönecek şekilde veya bir çember şeklinde yürüyüp tekrar başlangıç noktasına dönecek şekilde yapılmaktadır. Bazen turun ve rotanın özelliğine göre başlangıç ve bitiş noktaları farklı da olabilmektedir (Öksüz, 2018).

Kısa mesafeli veya kısa süreli doğa yürüyüşü olarak adlandırılabilir olan hiking, yüzmeyle birlikte, hem doğa hem spor turizminin en popüler şekli olmaktadır (Küçükaskan, 2005). Her yaşta insanın yapabileceği hiking çoğu zaman, kalabalık, stresli ve çevre kirliliğinin artış gösterdiği kent yaşamından bir nebze uzaklaşabilmek, doğayla iç içe olabilmek ve doğal güzellikleri deneyimleyerek ruhsal doyum yakalayabilmek ve bunları arkadaşlarla sosyalleşerek yapmak için yapılan bir aktivitedir. En önemli amaç, zorlu bir faaliyete girişmeksizin, şehirdeyken uzak kalınan doğal yaşama katılmaktır.

11.1.1.2. Trekking

Trekking, genellikle doğal engellerle çevrilmiş, engebeli ve uzun arazi parçalarını yürüyerek aşmak anlamına gelmektedir (Özksüz, 2018). Trekking sözcüğünün asıl anlamı, "kağnı arabası, atla veya yürüyerek yapılan göç ya da uzun zorlu seyahat" demektir (Batman ve Eraslan, 2007; Çetinkaya, 2014).

Hiking yürüyüşleri gününbirlik olurken, trekking yürüyüşleri ise iki ya da daha fazla gün içeren yürüyüşlerdir ve dolayısıyla kamp yapmayı gerektirmektedir. Bu yürüyüşler, rotanın özelliklerine göre bir aya kadar çıkabilmektedir. Bu nedenle hiking yürüyüşüne göre daha zordur ve teknik bilgi ve beceri gereksinimi çok daha fazladır. Önceden düzenlenmiş rotalarda olması gerektiği gibi çoğu zaman, yüksek irtifa içeren engebeli, ve hatta bazen daha önce ayak basılmamış alanlarda yapılabilen trekking, bu nedenlerden ötürü içinde risk ve macera faktörünü daha fazla barındırmaktadır. Dolayısıyla trekking yapan bireylerin önceden karşılaşılabilecekleri engellere karşı hazırlıklı olması, çeşitli riskler hakkında bilgili olması ve bunlara karşı da önlem alması gerekmektedir. Bu da teknik bilgi ve becerilerin yanında, aynı zamanda hikinge göre daha fazla ekipman anlamına gelmektedir. Aynı zamanda trekking yürüyüşlerinde kamp yapılması da ekipman kullanımını arttırmaktadır.

Hiking rotalarının aksine, trekking rotalarının başlangıç ve bitiş noktaları birbirinden farklı olmaktadır. Belli bir noktada başlayan ve başka bir noktada biten bu rotaların mesafesi ortalama 40 kilometre ile başlar ve yüzlerce kilometreye kadar çıkabilmektedir. Bazı popüler trekking rotalarının tamamlanması birkaç hafta sürebilmektedir (Öksüz, 2018). Örneğin, 540 kilometrelik Likya Yolu'nun tüm etaplarını tek seferlik bir turda yürümeye kalkışan yürüyüşçülerin tüm rotayı bitirmesi, 40 ila 45 gün arasında sürecektir.

Art arda birkaç ve daha fazla gün yürümeyi gerektirdiği için "trekking" in "hiking" den daha fazla gayret gerektiren ve daha zor bir yürüyüş türü olduğu söylenebilmektedir. Hiking ve Trekking arasındaki farklar Tablo.1'de gösterilmiştir.

Tablo 11.1. Hiking ve Trekking Farkları

	Hiking	Trekking
Tanım	Yürüyüş parkurları belirlenmiş olan doğal çevrelerde, eğlence veya zevk amaçlı olarak yapılan günlük doğa yürüyüşüdür.	Hiking den daha zor ve yoğun olarak gerçekleştirilen, uzun mesafeleri birkaç gün boyunca yürümeyi gerektiren ve belli parkurlara bağlı olmayan doğa yürüyüşüdür.
Amaç	Normalde eğlence veya zevk için, doğa ile içi içe olmak ve rahatlamak için yapılır. Sağlık amaçlı da yapılır.	Zevk için yapılmasının yanı sıra, belli bir hedefe ulaşmak amacı taşır. Doğası gereği hikinge göre daha ciddi bir spordur.
Yer	Genellikle hiking için oluşturulmuş doğa parkurları ve güzel doğa çevrelerinde yapılır.	Yürümek dışında ulaşım imkânı olmayan kırlar, dağlık alanlar ve müthiş doğal güzellikler barındıran yerlerde yapılır.
Süre	Günübirliktir. Gündüz ve gece yürüyüşü seçenekleri vardır.	Uzun bir yolculuk olduğu için günlerce sürer.
Beceri	Yürüyüş dışında herhangi bir fiziksel beceri gerektirmez.	Daha önceden kimsenin yürümemiş olduğu uzun yollardan yürüme ihtimalinden dolayı, her türlü duruma hazırlıklı olmak gerekir. Yüzme ve tırmanış becerisine sahip olmak önemlidir.
Ekipman	Günlük hava durumuna uygun kıyafetler (şapka, güneş kremi, ceket, ayakkabı), bölge haritası, pusula, su, yiyecek ve ilk yardım çantası ve bazen de baton gereklidir. Gece yürüyüşünde ise içinde hayatı idame kiti, yiyecek, su ve ilaç bulunan bir sırt çantası gereklidir.	Kamp ekipmanları, sırt çantası, pusula, hayatı idame kiti, özellikle yüksek irtifada sıcaklık değişikliklerine uygun kıyafetler, bot, yiyecek-içecek vb.
Çevreye Etkisi	Odun toplama, ateş yakma, dışkılama, bakteriye ayrışmayan atıkların doğaya bırakılması gibi sebepler yüzünden doğal çevreler zarar görür.	Hikingden hem süre hem mesafe olarak daha uzun olduğu için doğal çevreye olumsuz etkisi daha fazladır.

Kaynak: Öksüz (2018: 4).

11.2. DÜNYADAN VE TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER

Turizm dünyanın en büyük ve en hızlı gelişen sektörlerinden biridir. Turizm sektörünün bir alt sektörü olan doğa turizmi de, dünyanın en önemli endüstri alanlarından birisidir ve ciddi derecede hızlı bir büyüme ve gelişim göstermektedir. Tüm turizm sektörünün büyüme hızına göre üç kat daha hızlı büyüyen doğa temelli turizm, turizm sektörüne çok önemli bir katkı sağlamaktadır.

Doğa turizmi faaliyetleri, dünya çapında uluslararası turizm hareketlerinin içerisinde %20'lik bir paya sahiptir. Doğa turizminin bir alt segmenti olan vahşi yaşam turizmi bile %7 oranında pay sahibidir ve her yıl yaklaşık %3 oranında bir büyüme göstermeye devam etmektedir. Ayrıca günümüz Avrupalı turistlerinin %27'sinin tatil kararlarında, yerel kültürleri tanıma ve deneyimleme motivasyonu ile hareket ettikleri belirtilmektedir (ORFAMDER, 2018).

Artan çeşitliliği ile farklı birçok alternatif sunan doğa temelli turizmin bu derece önem atfetmeye başlaması, ülkeleri de doğa temelli turizm çeşitleriyle ilgili çeşitli uygulamalar yapmaya ve stratejiler geliştirmeye itmektedir. Hem dünyada hem Türkiye'de oldukça önemli hale gelen doğa turizminin alt başlıklarından olan tabiat yürüyüşü de günümüzde çok sayıda turistini ilgilendiren turizm çeşitleri haline gelmiştir ve bu nedenle destinasyonlarda bu alanla ilgili ürünler geliştirilmektedir.

Tabiat yürüyüşü, doğal çevrede yapılan her türlü yürüyüşü içerebilmektedir. Bu nedenle ülkelerin, hatta şehirlerin hemen hepsinde doğa yürüyüşü yapmaya elverişli birçok alan bulunabilir. Hemen her destinasyonda en az bir adet, içerisinde yürüyüş parkurları bulunan ve doğal güzelliklerle çevrili bir park, orman, milli park, tabiat alanı gibi bir yer bulunmaktadır ve hem dünya için hem de Türkiye için sayfalarca örnek gösterilebilir. Bu nedenle burada, küresel çapta ün kazanmış, dünyanın her yerinden turist çeken, nispeten daha uzun yürüyüş rotalarına değinilecektir.

Tabiat yürüyüşü rotalarının uluslararası şekilde popüler hale gelmesinde, kriter sayılabilecek bazı özelliklere sahip olmalarının payı büyüktür. Bu rotaların, doğanın ve dünyanın ne kadar benzersiz olduğuna örnek teşkil edecek güzellikler barındırmasının yanında, ülkenin tarihsel ve kültürel değerlerini yansıtacak öğeler de barındırması gerekmektedir. Ayrıca sahip olduğu coğrafik özelliklerle, yürüyüşçülere hem fiziksel hem zihinsel olarak meydan okuması, böylece yürüyüşçülerin macera tutkularını tatmin etmesi de gerekmektedir. Sayılacak bu rotalar da popülerliklerini bu nedenlerle kazanmış yerlerdir.

Dünyadaki önemli yürüyüş rotalarından biri, Peru ülkesinde yer alan İnka Yolu'dur. UNESCO Dünya Miraslar listesinde de yer alan 43 km'lik bu yürüyüş rotası, And Dağları'nın üzerinde bulunmaktadır. Kutsal Vadi'de başlayıp Machu Picchu'da sonlanan bu rotayı yürürken, hem geçmişte tarihsel bir yola çıkmak, hem dağın zorlu yollarında farklı bir deneyim yaşama, hem doğal güzelliklere hem de oksijene doymak mümkün olmaktadır. Yürüyüşü tamamlamak dört gün sürmektedir.

Bir diğer popüler yürüyüş rotası her sene turist akınına uğrayan Kolombiya'daki Kayıp Şehir (Lost City) rotasıdır. Sisli ormanlar arasında yürünen 44 km'lik yol, aynı zamanda nehirlerinde yüzme imkanı da sunmakta ve beş gün sürmektedir. Aynı şekilde doğal güzelliklerinin yanında, bölge kültürünü tanımaya da olanak

verir ve tarihe bir yolculuk da vaat eder çünkü terk edilmiş kayıp şehir Teyuna'nın tarihi, Machu Picchu'dan da 650 yıl önceye dayanmaktadır.

En önemli yürüyüş rotalarından biri de tahmin edileceği gibi Everest Dağı'ndadır. Everest Ana Kampı rotası, 63 km uzunluğa sahiptir ve tamamlanması 13 gün kadar sürmektedir. Dünya'nın en yüksek dağında yürüyüş yapmanın verdiği deneyimin yanında, sahip olduğu muhteşem manzaralar, buzul taşları ve sherpa köyleri ile çok yorucu bir rota olmasına rağmen turist akınına uğramaktadır. Dağın eteklerinde başlayıp ana kampta sonlanmaktadır. Ayrıca Himalaya Dağları bölgesinde burası gibi birçok popüler rota bulunmaktadır. Dünyanın en yüksek yürüyüş noktalarından biri olan Baltoro K2 (Pakistan) rotasında yürüyüş 25 gün sürmekte ve buzullar içerisinde yer almaktadır.

Dünyanın doğal yedi harikasından biri olan ABD'deki Grand Canyon da önemli doğa yürüyüşü rotalarından birisidir ve 35 ile 30 km'lik iki ayrı rotaya bölünmüştür, her birini yürümek üç gün sürmektedir.

İsveç'te yer alan Kungsleden rotası, Avrupa'nın en eski yürüyüş rotalarından birisidir ve tam 440 km uzunluğundadır. Kralın Yolu ismiyle de anılan rota, muhteşem doğal güzellikleriyle turistlere eşsiz manzaralar sunmaktadır. Dört etaba ayrılmıştır ve toplamda tüm rotayı bitirmek yaklaşık bir ay sürmektedir.

Dünyadaki en popüler rotalardan bir tanesi de Fransa'daki Mont Blanc Turu'dur. Avrupa'nın en çok tercih edilen tabiat yürüyüşü rotasıdır. Eşsiz bir doğa harikası olan Alp vadilerinde 170 km'lik bir uzunluğu sahip olan bu rota, hem Fransa, hem İsviçre hem de İtalya'dan geçmektedir. Yürüyüşçülerin zorluk tercihlerine uygun şekilde kolay veya daha zor alternatif rotalar içermesi popüler olma sebeplerinden en önemlilerinden biridir.

Bu örnekler dışında da tabiat yürüyüşüne katılan turistlerin sıklıkla tercih ettiği başka rotalar da bulunmaktadır. Bu rotalar; Tanzanya, Yeni Zelanda, Hindistan, İskoçya, Avustralya, İzlanda, İspanya, İsviçre, Amerika, Çin, Japonya, Ürdün, Arjantin, Kosta Rika gibi ülkelerde bulunmaktadır. Bu rotaların turistler tarafından bu kadar çok talep almasında, rotaların karakteristik özelliklerinin yanında, destinasyon organizasyonlarının da etkisi oldukça fazladır. Yürüyüş rotaları boyunca, turistlerin fiziksel ihtiyaçlarını karşılayacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Kamp alanları, otantik yiyecek içecek işletmeleri, kamp yapmak istemeyen turistlerin konaklayabilecekleri küçük kulübeler gibi tesisler, turistlerin tercihlerinde avantaj sağlamaktadır. Ayrıca bu tarz düzenlemelerin doğal yapıyı bozmayacak ve bölgeyle uyumlu olacak şekilde yapılması gerekmektedir. Tüm bu rotalar, uluslararası standartlarda açılmış, işaretlenmiş ve rehberi hazırlanmış rotalardır.

Türkiye de sahip olduğu birçok doğal, tarihi ve sosyo-kültürel özellikler ile tabiat yürüyüşleri için oldukça önemli bir merkezdir. Özellikle doğal kaynaklar açısından zenginliği, ormanların ve su kaynaklarının bol olması, ülkenin her bölgesinde zevkli yürüyüş parkurlarının oluşmasına yol açmaktadır. Özellikle doğa

spor kulüplerinin etkisiyle son yıllarda doğa yürüyüşüne katılmak isteyen turist sayısında ciddi bir artış bulunmaktadır. Yine de sadece kulüplerin ilgisi yeterli olmamaktadır. Ülkenin sahip olduğu potansiyelin planlı bir yaklaşımla değerlendirilmesi ve bu alandaki arz kapasitesinin ve kalitesinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin en önemli yürüyüş rotaları hiç kuşkusuz, ülkenin zengin tarihi ve kültürel birikiminin ürünleri olan ve nesilden nesile kullanılmış olan "İpek Yolu", "Saint Paul Yolu" ve "Likya Yolu"dur. İpek Yolu, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan bir ticaret yolu olmasından dolayı, 200 yıl boyunca bölgede yaşayan tüm ırkların, dinlerin ve kültürlerin izlerini taşımaktadır. Aziz (Saint) Paul yolu, yaklaşık 500 km uzunluğunda Toros dağlarında dağ köylerini göç yollarıyla birbirine bağlayan patikalardan oluşan Türkiye'nin ikinci büyük yürüyüş rotasıdır.

Likya yolu, Fethiye ve Antalya arasında uzanan, 509 km uzunluğunda, 23 etaptan oluşan Türkiye'nin en önemli ve en uzun yürüyüş rotasıdır. Eski Roma dönemi yollarını ve yörük göç yollarını içerisinde barındıran bu rota aynı zamanda deniz ve orman bağlantılarıyla mavi ile yeşili buluşturan eşsiz doğal güzelliklere sahip bir rotadır. Avrupa'nın en uzun yürüyüş rotası olan Likya yolu, dünyanın da en güzel yürüyüş rotalarından birisi olarak kabul edilmektedir. 18 Likya kentinden geçen bu yolda, birçok antik kenti görmek, Ölüdeniz, Kabak Koyu, Patara, Kalkan, Kaş, Demre, Finike, Adrasan, Çıralı gibi birçok turistik bölgede kamp yapmak ve birbirinden farklı aktivitelerle yürüyüşe renk katmak da mümkün olmaktadır. Rotanın tamamını yürümek yaklaşık bir ay sürmektedir.

En önemli doğa yürüyüşü parkurlarından bir diğeri de Kaçkarlar rotasıdır. Rize'den Artvin'e kadar 45 kilometre boyunca yaylalar arası geçiş yollarını kapsayan bu rota, turistlere eşsiz manzaralar, buzul göllerinde yüzmek, Fırtına Dere'sinde rafting yapmak gibi imkanlar sunmaktadır. Trans Kaçkarlar adı da verilen bu turun, son yıllarda bölgedeki otantik konaklama birimlerinin gelişmesi ile popülerliği oldukça artmıştır.

Kapadokya bölgesinde yer alan İhlara Vadisi de önemli yürüyüş rotalarından bir başkasıdır. Hem kısa hem uzun bir yürüyüş imkanı veren, lavların soğumasıyla oluşmuş bu vadi, kilise ve mezar kalıntıları, kayalara oyulmuş mağaralar, yer altı şehirleri ve tüneller gibi farklı unsurlar barındırdığı için turistlerin ayrıca ilgisini çekmektedir.

Kaz dağları (Çanakkale) ve Aladağlar (Niğde) de ülke çapında üne sahip olan ve birçok ayrı yürüyüş rotası içeren ülkenin önemli merkezlerindedir. Doğal güzelliklerle dolu bu rotalara her yıl birçok turist seyahat gerçekleştirmektedir. Bunların dışında popüler olan rotalar içinde ise; Yenice Ormanları Yolu, Hitit Yolu, Evliya Çelebi Yolu, Frig Yolu, Sarıkamış Ormanları, Bafa Gölü ve Latmos Rotası, Belgrad Ormanı Yolu, Yuvacık Menekşe Yaylası gibi yürüyüş yolları bulunmaktadır. Ayrıca bunlar dışında her şehirde, o şehrin doğal güzelliklerini içinde barındıran milli parklar, tabiat koruma alanları, tabiat alanları, jeolojik, tarihi ve

arkeolojik değerleri koruma sahaları gibi alanlar bulunmakta ve bunların birçoğunda doğa yürüyüşü yapmaya imkan veren rotalar ve patikalar bulunmaktadır.

11.3. BOLU'DAN ÖRNEKLER

Bolu, sahip olduğu konum itibariyle yılın her döneminde turizm faaliyetlerinin devam edebileceği bir destinasyondur. Doğal güzellikler, tarihi zenginlik, kültürel değerler gibi pek çok turizm potansiyeline sahiptir. Ayrıca İstanbul, Ankara, Kocaeli gibi ülkenin nüfus yoğunluğu en fazla olan illerin ortasında, hepsine 2-3 saatlik mesafelerde konumlanmıştır ve en büyük iki şehir arasında bir geçiş güzergahıdır. Yeryüzü şekillerinin farklılaşması ve iklim özellikleri sebebiyle farklı turizm çeşitleri için uygun ortamlar oluşmaktadır. Bu sebeple özellikle doğa temelli turizm çeşitleri için çok elverişli bir ortam sunmaktadır.

Şehir farklı ve kısa mesafelerde değişen yükseltilerde yeryüzü şekilleri barındırdığı ve Karadeniz ve karasal iklim tipleri arasında bir geçiş özelliği gösterdiği için, bitki örtüsü de çok zengindir ve bölge bölge farklılaşmaktadır. Bu nedenle orman, ova, vadi, akarsu, göl vb. birçok doğal kaynağa sahiptir. Bu da şehri tabiat yürüyüşü için benzersiz bir hale getirmektedir.

Şehrin en popüler bölgelerinden biri Yedigöller Milli Parkı'dır. İçerisindeki yedi gölden adını alan bu milli park ziyaretçilerine eşsiz manzaralar sunmaktadır. Her mevsim ayrı renkler sunması ve özellikle sonbahardaki görüntüleri ile doğa tutkunu turistleri kendine çekmektedir. Kurt, tilki, ayı, domuz, sansar, sincap, geyik, karaca, tavşan gibi birçok hayvanı ormanlarında barındıran milli parkta aynı zamanda şelaleler ve geyik üretim alanı da bulunmaktadır. Doğa yürüyüşçüleri için kamp alanları ve yürüyüş rotaları bulunan milli park bu turistler için çok elverişli bir alandır.

Görsel 11.1. Yedigöller Milli Parkı yürüyüş parkurlarından bir görsel

Kaynak: Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019

Bolu ilinde bulunan turistlerin ilgi odağında olan ve birçok turizm çeşidinin yapılmasına imkan veren bir diğer yer ise Abant Gölü Tabiat Parkı'dır. Burası aynı zamanda, en çok ziyaretçi çeken korunan alanlar listesinde ilk ona girmektedir (ORFAMDER, 2018). Yedigöllerle hemen hemen aynı özellikleri bu bölge de göstermektedir. Orman geyikleri için uygun yaşam alanına sahip olduğu için burada da Geyik Üretme İstasyonu bulunmakta ve doğal üretim çalışmaları yürütülmektedir.

Zengin bir flora ve fauna sahip olan ve de el değmemiş doğasıyla Sülük Gölü, sarıçam ormanlarıyla Seben Göleti, doğal güzellikleri ve muhteşem manzaralarıyla Gölçük Göleti ve Aladağ Göleti gibi bölgeler de yine Bolu'nun özellikle doğa yürüyüşçüleri ve kampçılar gibi turistlerin sıkça ziyaret ettiği bölgelerindedir. Bolu ilinde toplam 14 göl ve gölet, 48 suni gölet, 320 yayla, 3 tabiat koruma alanı, 7 orman içi dinlenme alanı, 4 yaban hayatı koruma alanı bulunmaktadır. Tüm bunlar doğa turları, flora ve fauna turizmi etkinlikleri için çok önemli yer tutmaktadır.

Bolu'nun en önemli ve en popüler alanlarından birisi de Kartalkaya dağdır. Burası daha çok kayak turizmiyle ilgili bir üne sahip olmasına rağmen, kış harici mevsimlerde önemli bir doğa yürüyüşü bölgesidir. Ayrıca kış aylarında yürüyüş yapma deneyimine sahip turistler için aynı aktivite fırsatlarını barındırmaktadır. Karla kaplanan dağ rotalarında eşsiz güzellikler görme imkanı olmaktadır.

Görsel 11.2. Kartalkaya doğa yürüyüşlerinden bir görsel

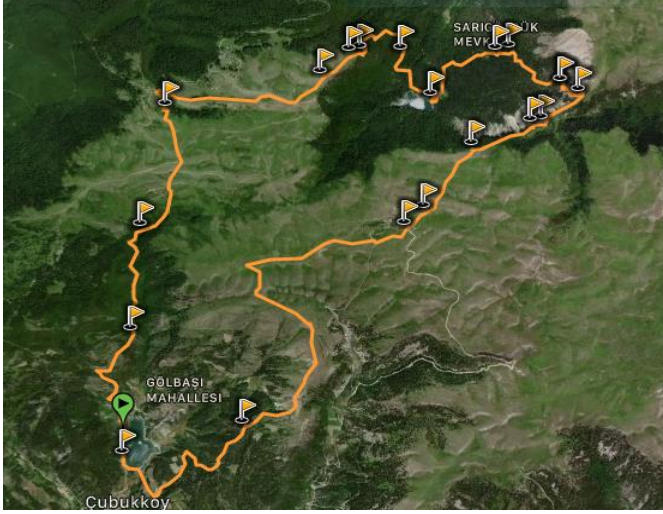

Kaynak: Wikiloc, 2020

Bolu bölgesinde birçok yayla bulunmaktadır. Bu yaylalarda hemen hemen her mevsim doğa yürüyüşleri yapmaya elverişli yürüyüş yolları bulunmaktadır. Popüler cazibe merkezleri olan göl ve göletlerden başlayan ve yaylalarla birleşen rotalar oluşturulabilmektedir. Ayrıca yaylaları birbirine bağlayan güzergahlar da doğa yürüyüşçüleri için uygun durumdadır. Tüm bu rotalar yaban hayvanlarının

gözlenebileceği çeşitliliğe de sahiptir (Kantürer, 2016). Mengen, Gerede, Esentepe, Sarıalan ve Seben ildeki önemli yaylalardan bazılarıdır. Önemli bir turizm noktası da Aladağ yaylarıdır. Bölgede Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Aladağ Gençlik Kamp Merkezi bulunmaktadır (Kiniş ve Duyar, 2017).

Görsel 11.3. Çubuk Gölü - Sülüklü Göl Parkuru

Kaynak: Wikiloc, 2020

Bolu Belediyesi tarafından 2011 yılında "Tabiatın Kalbi Bolu" ismiyle başlatılan ve 2019 yılında daha verimli hale getirilmesi amacıyla ismi "Doğayı Seviyorum" olarak değiştirilen proje kapsamında il genelinde doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, off-road ve foto safari turları için belirlenmiş parkurların yapılması sağlanmıştır. Bu parkurlar aşağıda listelenmiştir (Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019):

1. Bolu Kent Ormanı Parkuru - 12 km
2. At Yaylası Parkuru - 11 km
3. Gölcük - Üçgöl Parkuru - 8 km
4. Gölcük - Demirciler Köyü Parkuru - 10 km
5. Kökez Tabiat Alanı - Su Sızdı - Gölcük Parkuru - 14 km
6. Araştırma Ormanı - Aladağ Yaylaları Parkuru - 12 km
7. Kartalkaya - Karapınar Yaylası - Aladağ Göleti Parkuru - 6 km
8. Kartalkaya - Kındıra Yaylası Parkuru - 7 km
9. Ayıkaya - Tuzak Yayla Parkuru - 7 km
10. Aladağ Göleti Parkuru - 18 km
11. Yedigöller - Kapankaya - Anıt Çam - Gülenkayalar Parkuru - 6 km
12. Yedigöller Eltendere Parkuru - 16 km

13. Efsunlu Balık - Gökbuladan Sarıçam Parkuru - 22 km
14. Abant Tepesi - Çelmi Yaylası Parkuru - 10 km
15. Mudurnu ALpagut Köyü Yaylası - Abant Gölü Parkuru - 14 km
16. Akçaalan - Dereceören - Abant Gölü Parkuru - 21 km
17. Mudurnu Merkez - Karaaslan Parkuru - 9 km
18. Mudurnu Taşkesti Sarot - Ilıca Parkuru - 22 km
19. Çubuk Gölü - Sülüklü Göl - Tavşansuyu Parkuru - 22 km
20. Göynük Soğukçam - Su Harladı Şelalesi - Çatak Hamamı Parkuru - 11 km
21. Seben Taşhyayla Göleti Parkuru - 24 km
22. Muslar Kaya Evleri - Nevruz Tepe - Solaklar Kaya Evleri Parkuru - 14 km
23. Kınıkçı Kanyonu - Çeltikdere - Yayla Çayırı Parkuru - 23 km
24. Mengen Gökçesu - Şelaleler Parkuru - 16 km
25. Mengen Şirinyazı Parkuru - 9 km
26. Keçi Kalesi - Gerede Parkuru - 7 km
27. Gerede Rumşah Yaylası - Mengen Geyikgölü Parkuru - 17 km
28. Dörtdivan - Köroğlu Şelalesi - Köroğlu Zirve Parkuru - 24 km
29. Dörtdivan Yukardüğer - Köroğlu Zirve Parkuru - 29 km
30. Kıbrıscık - Köroğlu Zirve Parkuru - 19 km
31. Kıbrıscık Çivril Kanyonu - Elli Önü Kaya Evleri - 9 km
32. Yeniçağa Gölü Parkuru - 19 km

Görsel 11.4. Çelep Doruğu Zirve Parkuru

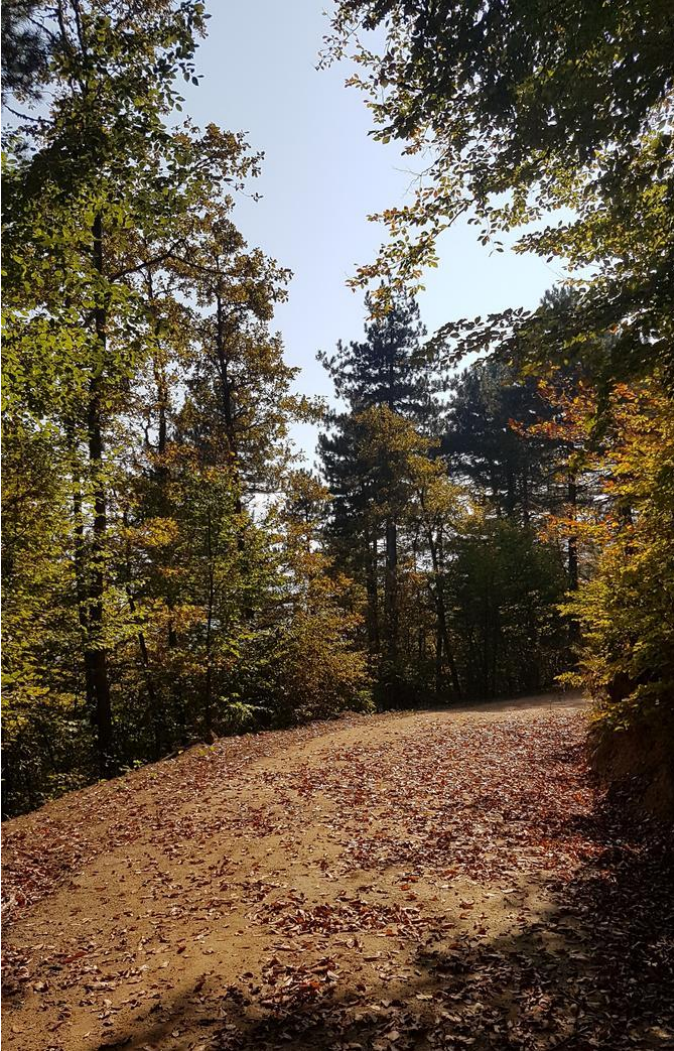

Kaynak: Wikiloc, 2020

Bolu bölgesinde Orman Bölge Müdürlüğü kontrolünde olan altı tane kamp alanı bulunmaktadır. Bunlar; Yedigöller Milli Parkı, Abant Tabiat Parkı, Aladağ-Göksu Orman İçi Dinlenme Yeri, Karagöl Orman İçi Dinlenme Yeri (Kıbrıscık), Şirinyazı

Göleti (Mengen) ve Beşpınarlar Kamp Alanı ve Özgüven Geliştirme Merkezi'dir. Aladağlar'daki Beşpınarlar Kamp Alanı aynı zamanda *Mountrain Outdoor Club* isminde özel bir işletme tarafından idare edilmektedir ve sadece kamp hizmetleri sunmakla kalmamaktadır. Doğayla uyumlu şekilde tasarlanmış ısıtılmalı özel çadırlara sahip bu kamp alanı aynı anda 200 kişiye doğa sporları eğitimi verebilecek kapasiteye sahiptir. Ayrıca, açık-kapalı yemek ve eğlence alanları, konferans salonu, özel olarak tasarlanmış aktivite parkurları gibi çeşitli hizmetler de sunmaktadır. Ayrıca orman içerisindeki doğal parkurlara hazırlanmış rotalarda doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, kano, orienteering gibi faaliyetler de yapılabilmektedir (Mountrain, 2020).

Görsel 11.5. Mengen Gökçesu - Şelaleler Parkuru'ndan bir görsel (Wikiloc, 2020)

Kaynak: Wikiloc, 2020

SONUÇ

Dünyada yaşanan gelişmeler doğrultusunda turizm hareketlerinde ciddi değişimler yaşandığı ortadadır. Tüm ülkeler için son derece önemli olan turizm sektörü Türkiye için de aynı derecede önemlidir. Turizmden sağlanacak ekonomik faydanın ülkenin gelişimine büyük katkılar sağlayacağı kuşkusuzdur. Dolayısıyla dünya trendlerinde meydana gelen bu değişikliği doğru takip etmek ve buna uygun stratejilerle, uygun turistik ürünlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Tüm dünyada ve her alanda doğaya dönüşün izlerinin görülmeye başlaması ile turizm sektörü de bu dönüşümden etkilenmiştir. Yıllar süresince etkili olan kitle turizm hareketi yerini daha sade, daha doğal ve çok daha çeşitli bir turizm hareketliliğine bırakmaktadır. Bu turizm çeşitliliğinin içerisinde doğaya dönüş etkisi ciddi derecede hissedildiğinden, özellikle doğa içerisinde yapılan veya temelinde doğa olan turizm çeşitleri ciddi derecede artış göstermiştir ve göstermeye de devam edeceği öngörülmektedir. Tabiat yürüyüşü de bu artışın görüldüğü önemli turistik faaliyetlerdendir ve turistlerin yoğun şekilde ilgi gösterdiği bir turizm tipidir. Dolayısıyla ülkelerin ve bölgesel destinasyonların da bu turizm türünü kapsayacak ve geliştirecek uygulamalar yapmaları bir zorunluluk halini almıştır. Bolu da bu destinasyonlardan bir tanesidir. Sahip olduğu doğal güzellikleri sayesinde tabiat yürüyüşü için eşsiz bir potansiyele sahip olan bu şehirde de, ilgili turizm tipine ilişkin ciddi çalışmalar yapılarak turistlerin ilgisinin çekilmesi hedeflenmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıksöz, S., Topay, M. ve Aydın H. (2006). Bartın-Arıt Beldesi Trekking Potansiyelinin Belirlenmesi, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(10): 80-89.
- Ardahan, F. (2012). Doğa yürüyüşü yapanların yaşam doyum düzeyleri ile duygusal zekâ ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 11(1): 11-19.
- Batman, O. ve Eraslan, İ. H. (2007). Spor Turizmi, *Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Turizm Sektörü Sektörel Stratejiler ve Uygulamalar*, M. Bulu ve İ.H. Eraslan, (Derleyen) Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği (URAK) Yayınları, İstanbul, 197-220.
- Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2019). *Bolu ili Doğa Yürüyüşü Parkurları*, [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/Eklenti/76149,yeni-kitapcik-yuruyus-yollari-2019pdf.pdf?0>] (Erişim 17 Ekim 2020).
- Çetinkaya, G. (2014). *Doğa Yürüyüşü Parkurlarının Turizm Amaçlı Değerlendirilmesi: Antalya Beydağları Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deng, J., King, B. and Bauer, T. (2002). Evaluating Natural Attractions for Tourism, *Annals of Tourism Research*, 29(2): 422-438.

- Ekinci, E. (2012). *Bireyleri Doğa Yürüyüşlerine Katılıma Motive Eden Nedenlerin Belirlenmesi: Ankara Örneği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (Eko)turizm*, Ankara: Erk Yayınları.
- Kantürer, O. (2016). Bolu Havzasında Yer Alan Geçici Kır Yerleşmelerinin Coğrafi Özellikleri ve Turizm Potansiyelleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (USBES Özel Sayı II): 1339-1375.
- Kiniş, S. ve Duyar, A. (2017). Bolu Aladağ Yaylacılarının Ekoturizme Yaklaşımı, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Özel Sayı 3: 59-70.
- Mountrain (2020). *Mountrain Outdoor Club*, [URL: <http://www.mountrain.com/en/mountrain-outdoor-club/>] (Erişim 20 Ekim 2020).
- ORFAMDER (2020). *Tabiat Turizmi Raporu*, [URL: https://www.orfamder.org/wp-content/uploads/2019/01/ORFAMDER-Tabiat-Turizmi-Raporu_8.12.2018.pdf] (Erişim 10 Ekim 2020).
- Öksüz, S. (2018). Hiking, Trekking ve Dağcılık Farkları Nelerdir, Türkiye *Dağcılık Federasyonu*, [URL: https://drive.google.com/file/d/18ownbW7Jdqdb6lAEs_ovxGTVXyMxblI-/view] (Erişim 14 Ekim 2020).
- Şahin, K. Z. (2010). *Doğada Yapılan Yürüyüşler Trekking & Hiking*. İstanbul: Dijital Sanat Yayıncılık.
- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nin (TÜRSAB) (2015). *TÜRSAB Doğa ve Macera Turizmi Raporu*, [URL: https://www.tursab.org.tr/haberler/tursab-doga-ve-macera-turizmi-raporu_12896] (Erişim 14 Ekim 2020).
- Wikiloc (2020). Türkiye içindeki en iyi Doğa Yürüyüşü rotaları - Bolu, [URL: <https://tr.wikiloc.com/gezi-yuruyus-rotalari/>] (Erişim 03 Kasım 2020).